

LEVSTIKOV ODNOS DO DELAVSKEGA GIBANJA 1869

V »Slovenskem Narodu« 17. julija 1869 Levstik skopo poroča, da se »v Ljubljani snuje novo *delavsko društvo*«. Da s tem ni zadostil zgolj svoji dopisniški dolžnosti, marveč izrazil tudi solidarnost z delavstvom, čeprav ni nikoli postalo njegovo stalno motivno področje, dokazuje rokopisni osnutek za Arkov govor na ustanovnem občnem zboru ljubljanskega delavskega izobraževalnega društva »Slovenska lipa« 20. februarja 1870 (NUK, ms 491, št. 11). Dokument je važen zlasti za presojo Levstikovega odnosa do socialnega vprašanja, ki so ga mladostniki na splošno zanemarjali.

Levstik je, kot vse kaže, pričakovano rešitev socialnega vprašanja od delavstva. V tem je videl bistvo delavskega gibanja, ki se je izražalo v združevanju in izobraževanju delavcev. Res je, da v zvezi z delavskim omenja narodno vprašanje, a ne, da bi ju *povezoval*, pač pa, da bi *socialno vprašanje ločil od narodnega*, ki ga po njegovem mnenju ne bo rešil proletarijat, češ da to ni njegov namen. Domnevam, da je prav v tem glavni vzrok, da Levstik ni iskal globljih in trajnih stikov z delavskim gibanjem. Zanj je bil poglavitni boj za narodnostne pravice, ki ga je bilo moč bojevati na zakoniti način. Edino tak način boja pa je priznaval.

Delavsko vprašanje se mu, sodeč po zgoraj omenjenem osnutku, zdi bolj komplicirano in na splošno važnejše od narodnega, ker zadeva ves svet, najbolj seveda vso Evropo. Pravi, da utegne povzročiti veliko spremembo v družbenem življenju, ker se položaj delavca lahko izboljša samo »v nezadovoljnost drugih stanov, katerim se s tem odtegne več ali manj koristi, kajti če je delavčevo plačilo boljše in večje in če je manj časa k delu priprazen, boljše je za delavca, a slabše za tistega, kdor delo plačuje.« Levstik je torej zaznal in slikovito, čeprav naivno izrazil bistvo menjave med kapitalom in delom, ki je temelj kapitalistične proizvodnje in mezdne sistema, da se namreč delavčev položaj lahko izboljša samo na račun presežne vrednosti, iz katere črpata podjetnik in proizvajalec v obratnem sorazmerju. Strah, da ga ne bi napačno razumeli, kot da podpihuje delavce, naj bi si skušali s silo izboljšati položaj, sovpada z njegovo obsodbo fizičnega obračunavanja ježiških, jansko-vevških ali izžanskih kmetov s turnarji in nemškutarji. Nikjer se ne kaže nazorneje, kako globoko je vzlic vsemu tičal v železnem jopiču meščanskega liberalizma, ki je dušil njegov ideološki razvoj v revolucionarno smer.

Proletarski internacionalizem, ki ga je polagal na srce delavskemu izobraževalnemu društvu kot solidarnost delavcev različnih narodnosti, poglavitna socialna vsebina delavskega gibanja in vpliv narodnih sovražnikov v ljubljanskem delavskem društvu so po vsej verjetnosti Levstika napeljali na napačno misel, da našemu delavstvu ni mar slovensko narodno vprašanje. To je bilo za njegovo nadaljnje razmerje do delavskega gibanja usodno. Zanj je bilo še nadalje poglavitno narodno vprašanje, ki ga, kakor je mislil, lahko reši po zakoniti poti načelna, demokratična in odločna slovenska politika, za kakršno se je leta 1870 sam zaman boril v »Pavlihi«

Stane Pevec

NEPRAVILNA MNOŽINA NEKATERIH TUJK IN ŠE KAJ

Vsakemu človeku, ki se spozna na slovenščino in še na tuji jezik, iz katerega tujka izhaja, se mora slovnični čut postaviti po robu, kadar najde v tisku tujke z dvojnimi množinskimi obrazilom. Nekateri namreč uporabljajo že v edninski obliki tujk množinsko končnico, ki jo terja jezik, iz katerega tujka izhaja, in tej obliki dodajo v množini še ustrezno slovensko množinsko končnico. Naj navedem nekaj zabeleženih primerov iz tiska. V TT (23. 12. 1959) je v Travnovi črtici *Zahvalno pismo* napisal prevajalec med drugim tudi naslednje stavke: »Od nagrade je odtegoval dvajset pezosov.« In: »...da bi kar naprej odšteval lepe pezose.« Pa še: »...osemdeset pezosov.« Prav bi se seveda moralo glasiti: dvajset pesov, lepe pese, osemdeset pesov, kajti mehiška denarna enota je *peso*, v španski kakor angleški in nemški množini pa je oblika *pesos*. Torej se sklanja ta beseda tako kot n. pr. »pianino« ali »dinamo«. Razen tega se piše z »s«, ne pa »pezo«, v kar je prevajalca morda zavedla italijanska ali nemška izgovarjava. Torej je pravilna pisava *peso*.

Podobno je pisec članka *Čuvaji podzemlja* v *Delu* (22. 11. 60) sklanjal ime živali, ki se imenuje *mungo*, v množini *mungosi*, *mungosov*, *mungose* ipd., namesto *mungi*, *mungov*, *munge* ipd. V *Delu* (22. 12. 59) smo v Sekeljevem članku *Tigri s Himalaje* lahko brali *Serpasom*, *Serpasi*, *Serpasov* ipd. V angleščini se beseda *Sherpa* more uporabljati v edninskem ali množinskem pomenu, torej je v prvem